

Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin İstenilen Bilgi ve Beceriler İle Muhasebe Eğitiminin Değişen Yüzü

A. Banu BAŞAR*

Özet: Küreselleşme, yeni ekonomik oluşumlar ve bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmeler işletme ve çevresinin değişmesi için büyük baskı oluşturmaktadır. Bu gelişmeler doğal olarak muhasebe mesleğinin yapısını ve bu meslek için gerekli bilgi ve becerileri etkilemektedir. Muhasebe mesleğinde başarılı olmak için gerekli bu bilgi ve beceriler; iletişim becerileri, entelektüel beceriler, kişisel beceriler, genel bilgi, örgüt ve işletme bilgisi, ve muhasebe bilgisi olarak sınıflandırılabilir. Ancak, mevcut muhasebe eğitim sistemi ve muhasebecilerin beceri düzeyleri, iş çevresi tarafından talep edilen bilgi ve becerileri karşılayamamaktadır. Talep edilen ve kazanılmış bilgi ve beceriler arasındaki boşluğu kapatılmak için iş dünyası mensupları ve öğretim üyeleri, muhasebe eğitimi sisteminde değişiklik yapılması gerektiğini savunmaktadır ve bir çok strateji önermektedir.

Anahtar Kelime: Muhasebe eğitimi, muhasebe mesleği, beceri, yaşam boyu öğrenme

Skills for Success in the Accounting Profession and Changing Face of Accounting Education

Abstract: Globalization, new economic challenges and rapid developments in information technologies has created great pressure for change in business environment. These developments have affected the nature of accounting profession and the knowledge skills required of working on accounting profession. These knowledge and skills those are necessary to be successful in accounting profession can be classified as Communication Skills, Intellectual skills, Interpersonal skills, general knowledge, Organizational and Business Knowledge and Accounting Knowledge. But current accounting education system and skill levels of accountants doesn't meet the requirements of business environment. To close the gap between acquired and required skills meet these skills and knowledge demanded by business environment, business world professionals and educators have advocated change in accounting education system and they have proposed several strategies.

Keywords: Accounting education, accounting profession, skills, lifelong learning

GİRİŞ

Uzun yıllar boyunca muhasebe, işletme içinde ve işletme dışında karar almada kullanılacak finansal bilginin hazırlanması ve bu bilginin doğruluğunun denetlenmesi ile vergisel ve yasal zorunluluklar nedeniyle yapılacak raporlamaya yardımcı olacak bilginin elde edilmesi

* Yard.Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi İİBF, İşletme Bölümü.

uygulamalarına dayanmaktaydı. Bireysel ya da kurumsal yatırımcılar bilgi ediniminin pahalı olması nedeniyle nadiren özel bilgiye gereksinim duyardı. İşletmeye yönelik tehditler ise daha çok ülke içindeki rakip işletmelerden gelirdi. Bilginin hazırlanması ve iletilmesi pahalı olduğundan ürün yaşam döngüleri ve rekabet avantajları etkili bir şekilde yönetilebilirdi. Ancak günümüzde işletme çevresini etkileyen önemli değişimler, işletmelerin finansal nitelikli bilgilerinin elde edilmesi ve kullanılması yaklaşımlarına yeni bakış açıları geliştirmelerine neden olmuştur. (Albrecht ve Sack, 2000) Bu açıdan bakıldığında işletme ve çevresini etkileyen değişimler üç başlık altında toplanabilir.

Bu değişimlerden birincisi teknolojik gelişmelerin, bilginin elde edilmesi ve iletilmesini pahalı olmaktan çıkarması ve hızlı ve kolay şekilde iletilmesini sağlamasıdır. Bu sayede gereksinim duyulan bilgiye daha önceden ulaşma olanağı bulunmayan tarafların ulaşmaları kolaylaşmıştır. Teknolojideki bu gelişmeler bilgi üzerindeki zaman, mekan ve diğer kısıtlamaları azaltmakta ve hatta ortadan kaldırmaktadır. (Mohammed ve Lashine, 2003)

İşletme ve çevresini etkileyen ikinci önemli gelişme ise küreselleşmedir. Daha hızlı nakliye ve iletişim şekilleri anlık bilgi ile birlikte dünyanın büyük bir pazar haline gelmesini sağlamıştır. Tüketiciler kendi ülkelerindeki bir mağazadan satın aldığı kolaylıkla yabancı firmaların ürünlerini satın alabilmektedirler. (Albrecht ve Sack, 2000; Mohammed ve Lashine, 2003)

Üçüncü önemli gelişme ise piyasalardaki yatırımcıların ekonomik güçlerinin birleşmesidir. Bu ekonomik güçlerin kullanabildikleri fonların büyük tutarlara ulaşması ve bu fonların piyasalarda gerek manipülatif gerekse de spekülatif etkilerde bulunabilmesi bu güçlerin önemini daha da arttırmıştır.

Yukarıda sayılan bu değişimlerin etkilerine bağlı olarak (Albrecht ve Sack, 2000):

- İş dünyasındaki değişimin hızı artmıştır.
- Daha kısa ürün yaşam döngüsü ve daha kısa rekabet üstünlüğü oluşmuştur.
- Yönetimin daha iyi, daha hızlı ve daha kesin uygulamalar yapması gerekliliği ortaya çıkmıştır.
- Yeni şirketler ve endüstriler ortaya çıkmıştır.
- Yeni profesyonel hizmetler ortaya çıkmıştır.
- Katma değer yaratmayan ancak işletmeler için gerekli hizmetlerin taşeronlar yoluyla yaptırılması uygulamaları ortaya çıkmıştır.

- Belirsizlik artmış ve kesin riskin tanımlanması gereği ortaya çıkmıştır.
- İşlemler daha karmaşık hale gelmiştir.
- Finansal raporlama, finansal piyasalar ve piyasa güçleri arasındaki ilişkiler değişmiştir.
- Yasal düzenlemeler artmıştır.
- Müşteri tatmini üzerinde odaklanma artmıştır.

Bu değişimlerin sonucunda bilginin elde edilmesi giderek daha kolaylaşmış ve maliyeti düşmüştür.

MESLEĞE YENİ GİRECEK BİR MUHASEBE MESLEK ADAYININ SAHİP OLMASI GEREKEN BİLGİ VE BECERİLER

Küreselleşme eğilimlerindeki hızlı artış ve bilgi teknolojisindeki yenilikler sonucunda işletme mezunlarının, özellikle de muhasebe alanında çalışacakların başarılı olabilmeleri için sürekli olarak kendi becerilerini geliştirip mevcut becerilerine yenilerini eklemeleri gerekmektedir. Bu aşamada işletme ve çevresini etkileyen bu değişimlerin muhasebe eğitimine de yansması gereği ortaya çıkmış ve bu nedenle ABD’de bir çok bireysel ve kurumsal çalışma yapılmıştır. Bunlardan birisi Amerikan Muhasebe Derneği bünyesinde eğitim ve uygulamadan gelen uzmanlarla oluşturulan Bedford Komitesi çalışmalarıdır. Komite 1986 yılında “Geleceğin Muhasebe Eğitimi: Gelişen Meslek için Hazırlanmak” başlıklı rapor yayınlamıştır. Bu raporda muhasebe programlarının özel ve kamu sektörleri uygulamasında mesleki muhasebe kariyeri için öğrencileri yeterli ölçüde hazırlamadığı görüşü üzerinde durulmuş ve şu iki öneri getirilmiştir: (Sundem, Williams ve Chironna, 1990)

- Yüksek öğretimde muhasebe eğitiminde ekonomik karar almada kullanılacak bilginin geliştirilmesi ve dağıtılması fonksiyonu üzerinde yoğunlaşılmalı,
- Öğrencilerin eğitiminde öğrenmeyi öğrenme sınıfta ana amaç olarak vurgulanmalı.

Bu çalışmadan sonra denetim firmaları tarafından “Eğitimde Perspektifler: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Gerekli Beceriler” başlıklı rapor hazırlanmıştır. Bu raporda muhasebe mesleğinin ihtiyaç duyduğu ve akademik eğitim süreci içinde geliştirilmesi gereken beceri ve bilgiler sıralanmıştır. Bu çalışmalara paralel olarak daha sonra Amerikan Muhasebe Birliği tarafından Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu görevlendirilmiştir. Bu komisyonun görevi ise muhasebe mesleğine

girenlerin kariyerlerinde başarılı olmalarını sağlayacak bilgi beceri ve davranışlara sahip olmaları için akademik süreç içinde hazırlanmalarını iyileştirmektedir. Komisyon 1990 yılında “Muhasebeciler için Değişimin Hedefleri” başlıklı bildiri yayınlamıştır. Söz konusu bildiride temel alınan ilke, mesleğe giriş esnasında öğrencilerden deneyimli bir muhasebecinin bilgi ve tecrübesine sahip olmasının istenmediğidir. Dolayısıyla bu çalışmada eğitim programlarının öğrencileri muhasebe meslek mensubu olmaya hazırlaması gerektiği, profesyonel muhasebeci statüsüne sahip olabilmek için ise mesleğe giriş eğitimi sırasında yaşam boyu öğrenme temelinin kurulması gerektiği vurgulanmıştır. (Accounting Education Change Commission, 1990) Bildiride daha sonra muhasebe mesleğine yeni girecek adayların sahip olması gereken beceri ve bilgiler sıralanmıştır.

Yukarıda bahsedilen çalışmalar ışığı altında mesleğe yeni girecek adayların sahip olması gereken beceri ve bilgiler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

İletişim Becerileri

İletişim becerileri, görüşleri formal ve informal şekilde yazılı veya sözlü olarak sunma, tartışma ve savunma yeteneğini, etkin dinlemeyi ve bilginin ilgili kaynaktan elde edilip düzenlenmesini içerir. (The Big 8, 1989; AECC, 1990) Ayrıca yabancı dilde etkili iletişim kurabilme, takım ruhu halinde çalışabilme, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması da gerekli iletişim yetenekleri arasında sıralanabilir. Bu durum, muhasebecinin farklı yaş gruplarında ve farklı aşamalarda öğrenme psikolojilerini kavramasını ve dinleme ve cesaretlendirme yoluyla yol göstermesini de gerektirir. Bu aynı zamanda bir muhasebecinin yeni fikirlere, yeni teknolojilere ve yeni kültürlere açık olmasını ve bunlara göre değişmesi ve uyum göstermesi gereğini de ortaya koymaktadır. (Mohammed ve Lashine, 2003)

Entellektüel Beceriler

Entellektüel beceriler, bir muhasebecinin sahip olması gereken diğer temel beceriler arasında yer almaktadır. Son yıllarda meydana gelen şirket skandalları problem çözme yeteneklerinin ve analitik düşünme becerilerinin muhasebe eğitiminde daha fazla yer alması gereğini ortaya koymuştur. (Mohammed ve Lashine, 2003) Bu beceriler beklenmedik sorunlara çözüm bulabilme, sorunları teşhis etme ve mümkünse önceden görme, kabul gören çözüm yolları bulma, belirli bir duruma veya olaya hükmeden güçleri anlama ve bunların etkilerini önceden tahmin etme, etik meseleleri belirleme ve bu değerlere sahip çıkma, beklenmedik isteklere yanıt verebilme, kısıtlı kaynaklar arasında öncelikleri belirleyebilme ve gerektiği gibi işleri örgütleyebilme gibi becerileri kapsar. (The Big 8, 1989; AECC, 1990)

Ayrıca doğru ve tam bilginin elde edilebilmesi için kişinin doğru sorular sorabilmesini, bilginin önemini fark etme yeteneğini ve farklı nesnelere, olaylar, bireyler ve yöntemler arasında ilişkileri açıklamak için rasyonel değerlendirme yapabilme becerisini içerir. (Mohammed ve Lashine, 2003)

Kişisel Beceriler

Bu beceriler farklı kişilerle grup içinde etkin şekilde çalışabilme, diğerlerini etkileme, kişileri motive etme ve geliştirme, çatışmaları çözme, işleri organize etme, farklı kültürel geçmişe sahip kişilerle çalışma, anlaşma ve yönlendirme gibi nitelikleri kapsar. (The Big 8, 1989; AECC, 1990) Bütün bunların ötesinde etiksel sorumluluk, kişisel sorumluluk, kendine saygı, içtenlik, dürüstlük rekabetin beraberinde getirdiği diğer kişisel becerilerdir. (Mohammed ve Lashine, 2003)

Genel Bilgi

Mesleğe yeni girecek meslek mensubunun psikoloji, ekonomi, matematik, istatistik konularında bilgi temelini olması gerekir. Ayrıca, tarihteki fikir ve olayların akışını ve günümüzdeki farklı kültürleri bilmesi, kişisel ve sosyal değerlerin farkında olması ve ekonomik, sosyal politik konu ve fikirlerden ve güçlerden haberdar olması ve hatta sanat edebiyat ve bilim konularında değerlendirmeler yapabilecek bilgi düzeyine sahip olması gerekir. (The Big 8, 1989; AECC, 1990)

Örgüt ve İşletme Bilgisi

Mesleğe yeni girecek meslek mensubu; işletmelerin faaliyetleri ve bunların faaliyette bulunduğu ekonomik, yasal, politik, sosyal ve kültürel güçler ve etkileri ile temel finansal araçlar ve ulusal ve uluslararası sermaye piyasaları, işletmelerdeki kişiler arası ve grup dinamiklerini anlayacak bilgi düzeyine sahip olmalı, işletmelerdeki değişimi yaratma ve yönetme yöntemleri hakkında bilgi sahibi olmalı, bilgi teknolojilerinin işletme ve muhasebe uygulamalarındaki mevcut ve gelecekteki rolünü bilmelidir. (The Big 8, 1989; AECC, 1990)

Muhasebe Bilgisi

Mesleğe yeni girecek adayın finansal karar alıcıların bilgi gereksinimini kavrayacak ve muhasebe bilgisinin bu gereksinimleri karşılamadaki rolünü de kapsayacak şekilde finansal raporlamanın içeriği, kavramları, yapısı ve anlamı hakkında bilgi sahibi olması gerekir. Ayrıca muhasebe uygulamalarını etkileyen politik konular, çevresel faktörler ve yasal

düzenlemeler, muhasebecinin etik ve mesleki sorumlulukları, işletmelerde finansal bilgilerin toplanması, ölçülmesi, özetlenmesi, doğrulanması ve analiz süreci, finansal muhasebe, yönetim ve maliyet muhasebesi, vergileme, bilgi sistemleri, denetim, uluslararası muhasebe, kâr amacı gütmeyen kuruluşlara ilişkin muhasebe uygulamaları konularından biri veya daha fazlası hakkında ve finansal verilerin doğruluğunu sağlayacak kontrol süreçleri, yöntemleri ve kavramları konusunda derinlemesine bilgi sahibi olması beklenir. (The Big 8, 1989; AECC, 1990)

İSTENEN VE KAZANILAN BİLGİ VE BECERİLER ARASINDAKİ BOŞLUĞUN KAPATILMASI

Üniversiteler, piyasa güçlerinden bilgiyi işletmeler kadar hızlı alamadıkları için piyasalar gibi hızlı ve kolay değişim gösterememektedir. (Albrecht ve Sack, 2000) Bu durumda iş çevresinde meydana gelen hızlı değişime rağmen muhasebe eğitimi ders programlarında daha yavaş değişimin yaşanması sonucunda arada boşluk kalmaktadır. Bu açığın kapatılması için, öncelikle muhasebe ders programları değiştirilirken, öğrencilerin değişmelere ayak uydurmaları ve bunları anlamalarını sağlayacak fırsatların tanınması gerekmektedir. Bununla birlikte, üniversitelerdeki muhasebe eğitiminin öğrencilerin bağımsız bir birey olarak kendilerini geliştirmelerini sağlayacak ve onları bu konuda teşvik edecek şekilde yürütülmesi gerekir. (Bayazıtlı ve Çelik, 2004)

Küresel piyasaların gerektirdiği bilgi ve becerilerin bazıları ile üniversitelerde verilen muhasebe eğitimi arasında eşzamanlı olmayan bir ilişki vardır. İletişim, yabancı dil kullanımı becerilerinin elde edilmesi üniversiteye giriş öncesinde kazanılması gereken yeteneklerdir. Üniversite düzeyinde ise analitik, kritik düşünme ve finansal bilginin analiz edilmesi becerileri kazanılmalıdır. (Mohammed ve Lashine, 2003) Üniversiteler ve iş dünyası arasında oluşan boşluğun kapatılabilmesi için belirli konularda çözüm önerileri geliştirilebilir.

İstenen ve kazanılan yetenekler arasındaki boşluğun kapatılması için geliştirilecek çözüm yollarından bir tanesi de pedagojik uygulamalara yönelik olacaktır. Bunun için öncelikle öğrenme ve öğretme arasındaki farkın belirlenmesi gerekir. Bir öğrencinin bir problemi nasıl çözeceğinin gösterilmesi öğretme olarak tanımlanırken, öğrencinin kendi problemini nasıl çözeceğini düşünmesi öğrenme anlamındadır. Bu durumda eğitimcilerin kalın ders kitaplarının ezberlenmesine dayanmayan yaratıcı öğrenme süreci geliştirmeleri gerekmektedir. Eğitim sürecine takım çalışması, gerçek örnek olaylar, sözlü sunumlar, profesyonel yöneticilerin derse katılımı, teknoloji kullanımı, muhasebe paket programlarının

kullanımları dahil edilmelidir. Muhasebe eğitiminin kalitesi, uygulamacıların değişen taleplerini karşılayabilecek mezunların yetiştirilme sürecine bağlıdır. (Mohammed ve Lashine, 2003)

Diğer bir çözüm yolu ise ders programlarının değişen taleplere göre yeniden tasarlanmasıdır. Buna göre muhasebe programları sürekli öğrenmenin inşa edileceği temel yaratacak içerikte olmalı, problem ve fırsatların tanımlanması, istenen bilginin araştırılıp öğrenilmesi ve mantıklı sonuca ulaşılmasını sağlayacak prosedürleri kavratacak bir sürece sahip olmalıdır. (Boyd ve diğerleri, 2000) Bu bağlamda muhasebe eğitimine yönelik ders programı tasarlanırken derslerin teknik kurallar serisi olarak öğretilmemesi gerekir. Ders programı, analitik ve küresel bakış açısını vurgulayan gerçek örnekler kullanılarak yürütülmelidir.. Ders programlarının içine ayrıca değerler, etik ve dürüstlüğü içeren dersler de konulmalıdır. (Mohammed ve Lashine, 2003)

Ayrıca günümüzün küresel ekonomisindeki hızlı değişimlere bağlı olarak eğitim, bilginin edinilmesinden öğrenmeyi öğrenme şekline doğru değişmektedir. Bu nedenle muhasebe ders programlarının kural ve mevzuatın ezberletilmesi yerine sürekli sorgulama ve yaşamboyu öğrenme davranışını geliştirecek içerikte olması gereği de ortadadır. (Duangploy ve Shelton, 2000)

Bilindiği gibi teknolojik gelişmeler sonucunda bilgisayarlar bilgi işleme sisteminin önemli bir ögesi durumuna gelmiştir. Bu nedenle bilgisayar donanımı ve yazılımlarının kullanılması becerileri eğitim sürecinde öğrenciye öğretilmelidir. Bu durumda muhasebe eğitiminde kullanılan ders araç gereçlerinin de teknolojiyle uyumlu olması gereği de ortadadır. (Sevim, 1996) Ayrıca teknolojideki hızlı değişimlere bağlı olarak ders programlarını bu gelişmelere uygun olarak güncellemek gerekmektedir. Dolayısıyla piyasa ihtiyaçlarına bağlı olarak tasarımı periyodik olarak değişebilecek ders programı geliştirilmesi gerekmektedir. Bu nedenle (Mohammed ve Lashine 2003);

- Seçmeli dersler uluslararası finans ve pazarlama konularına doğru yönlendirilmelidir.
- Gerçek hayattaki sorunlar ve bu sorunların çözülmesi için beceri ve yaklaşımların geliştirilmesi için daha çok örnek uygulama üzerinde durulmalıdır.
- Staj programları önemsiz bir eğitim programı olarak görülmemeli, işletmelerin karşılaştığı gerçek sorunlar üzerinde çalışma yoluyla işletmeye katkıda bulunma fırsatı olarak görülmelidir.

- İşletme için ders programı tasarlama gruplarında ve derslerin yürütülmesinde iş çevresinin de temsilcileri olmalıdır.

İstenen ve kazanılan beceriler arasındaki boşluğun kapatılması için geliştirilecek çözüm yollarından sonuncusu, öğrencilerin bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine yönelik strateji geliştirilmesi şeklindedir. Eğitimcilerin kritik düşünme, yazılı ve sözlü iletişim, bilgi teknolojisi, karar alma, kişisel beceriler, yaşamboyu öğrenme, takım çalışması, liderlik, risk analizi gibi konularda öğrencilere gerekli becerileri geliştirecek stratejiler geliştirmesi gerekir. (Mohammed ve Lashine, 2003)

Bu becerilerin geliştirilmesine ilişkin stratejiler geliştirilirken; diğer ülkelerle öğrenci değişim programları geliştirilmeli, bilgisayar kullanım yeteneklerini geliştirecek uygulamalar geliştirilmelidir. (Mohammed ve Lashine , 2003)

Ayrıca mezunların ileride çalışacağı sektör(kamu, üretim, hizmet.. vb) ve çalışacakları konum göz önünde bulundurulmalı ve bunlar hakkında bilgiler ders programları içinde yer almalıdır.

Muhasebe öğretim üyeleri, muhasebecinin finansal nitelikli bilginin hazırlayıcısı konumundan daha çok bu bilginin kullanıcısı ya da ileticisi konumunda bulunduğunu vurgulamalıdır. Dolayısıyla bu durumda öğrencilerin de sağlam ekonomi, finans ve sayısal analiz konularında yeterli bilgi seviyesine sahip olması gerekir. Bütün bunların ötesinde takım çalışması ve liderlik konularını da içeren etkin iletişimi de öğretmeye gerek duyulmaktadır. (Choi, 1993) Derslerin ve öğretim tekniklerinin daha çok disiplinler arası ve analitik düşünmeyi, takım çalışmasını sağlayacak şekilde belirlenmesi gerekir. (Bayazıtlı ve Çelik 2004) Bu bilgi ve becerileri kazanamayan öğrencinin iş hayatında, çok iyi öğrendiği temel muhasebe bilgilerinin değeri kalmayacak, verilen işi aynen yapan bir eleman konumunda olacağı açıktır. (Sevim, 1996)

SONUÇ

Muhasebecinin günümüzde bilgileri değerlendiren, yorumlayan, konulara dikkat çeken ve yönetici için gerekecek bilgileri belirleyip ortaya konmasını sağlayacak özelliklerle donatılmış, ve bilgi ve iletişim teknolojilerini iyi kullanabilecek şekilde eğitilmesi gerekmektedir. (Sürmeli, 2004) Bunun için artık günümüzde yeni mezunların girecekleri işlerde, eğitim süreci boyunca kazandıkları bilgi ve becerilerin rolü ön plana çıkmaktadır. Bu bilgi ve becerilerin edinimi öğrenmeyi öğrenme temeline dayalı olduğu sürece mesleklerinde değişimlere kolaylıkla uyum gösterebilirler ve başarılı olabilirler. Bu durumda bir muhasebe dersinin içeriği; problem ve fırsatların

tanımlanması, istenen bilginin araştırılıp öğrenilmesi ve mantıklı sonuca ulaşma yeteneğinin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmalıdır. Dolayısıyla muhasebe eğitimi veren yükseköğretim kurumlarında ders programlarının sürekli sorgulama ve yaşam boyu öğrenme davranışını geliştirecek içerikte olması gerektiği ortadadır. Program içeriği sürekli öğrenmeyi destekleyecek bir temele sahip olmalıdır. Bunun sağlanabilmesi için akademik programlar da içerik, sürece yönelik uygulamaları belirlemelidirler.

KAYNAKÇA

Accounting Education Change Commission "Position Statement No. 1
Objectives of Education for Accountants"

<http://aaahq.org/aecc/PositionsandIssues/pos1.htm> 16.3.2004

Albrecht, W. S. ve Sack, R.J. *Accounting Education: Charting the Course
Through a Perilous Future*, <http://aaahq.org/pubs/AESv16/toc.htm>

25.5.2004

Bayazıtlı, E. ve Çelik O. (2004). "Muhasebe Eğitiminin Kalitesinin
Arttırılmasında ilk Adım: Yükseköğretim Kurumlarında Muhasebe
Eğitiminin Etkinliğinin Analizi" Antalya: *XXIII. Türkiye Muhasebe Eğitimi
Sempozyumu*: 63-97.

Big 8 Firms "Perspectives on Education: Capabilities for Success in the
Accounting Profession" <http://aaahq.org/aecc/big8/sect1.htm> 16.03.2004

Boyd, D., Boyd, S. ve Boyd W.(2000). "Changes in Accounting Education:
Improving Principles Content for Better Understanding" *Journal of
Education for Business*, 76, 1: 36-42.

Choi, F., (1993). "Accounting Education for the 21st Century: Meeting the
Challenges" *Issues in Accounting Education*, Vol.8 No.2: 423-430.

Duangploy, O., ve Shelton, M. L. (2000). "Using a Systems Approach to
Develop Lifelong Learning Skills in Accounting for Business
Combinations." *Journal of Education for Business*, , Vol. 76 Issue 2: 81-86

Gary L.Sundem, Williams, D. ve Chironna J.F., (1990). "Revolution in
Accounting Education," *Management Accounting*, Vol .72: 49-53.

Mohammed E., K. A. ve Lashine, S.H. (2003). "Accounting Knowledge and
Skills and the Challenges of a Global Business Environment" *Managerial
Finance*; 29,7: 3-16 .

Sevim, Ş. (1996) *Muhasebe Eğitim Sisteminin İşletmelerin Beklentilerine
Yönelik Yeniden Yapılandırılması*, Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi
Yayınları, No:5.

Sürmeli, F., (2004). "Muhasebede Doktora Eğitimi" Antalya: *XXIII.
Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu*: 111-121.